

Projekt

z dnia 5 stycznia 2024 r.

Zatwierdzony przez .....

**UCHWAŁA NR .....
RADY MIASTA RYBNIKA**

z dnia ..... 2024 r.

**w sprawie przyjęcia Programu osłonowego „Zaopiekowany Senior” na rok
2024 w Mieście Rybnik**

Na podstawie:

- art. 17 ust. 2 pkt 4 i art.110 ust. 10 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2023 r. poz.901, z późn. zm.),
- art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2023 r. poz.40, z późn. zm.)

na wniosek Prezydenta Miasta, po zaopiniowaniu przez Komisję Finansów i Rozwoju oraz Komisję Zdrowia i Pomocy Społecznej,

Rada Miasta Rybnika
uchwała:

§ 1. Przyjąć Program osłonowy „Zaopiekowany Senior” na rok 2024 w Mieście Rybnik stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Program ośłonowy „Zaopiekowany Senior” na rok 2024 w Mieście Rybnik

Spis treści

1. Wprowadzenie	1
2. Diagnoza i uzasadnienie	2
3. Cel.....	11
4. Grupa docelowa Programu	11
5. Działania	11
6. Okres realizacji Programu	12
7. Finansowanie Programu	12
8. Sprawozdawczość	12

1. Wprowadzenie

Problem starzenia się społeczeństw europejskich jest od kilku lat jednym z najbardziej istotnych wyzwań, jakie stoją przed władzami na wszystkich szczeblach, a w nadchodzących latach problem ten będzie się nasilał.

Prognozy demograficzne Głównego Urzędu Statystycznego wskazują na wzrost liczby seniorów w Polsce. Szacuje się, że w 2035 r. Polskę będzie zamieszkiwać ponad 9,6 mln osób w wieku poprodukcyjnym, którzy będą stanowić około 27% ludności kraju. Proces starzenia się ludności wymaga podjęcia działań przygotowujących nas do zmieniającej się sytuacji, w której wzrośnie zapotrzebowanie na różne usługi skierowane do osób starszych. Starzenie się społeczeństwa powoduje liczne konsekwencje. Wraz z wiekiem zmniejsza się odporność na kryzysy zdrowotne, rodzinne i ekonomiczne, co prowadzi do wzrostu niesamodzielności.

Publikacja „System wsparcia osób starszych w środowisku zamieszkania – przegląd sytuacji, propozycja modelu. Synteza.” pod red. Barbary Szatur-Jaworskiej i Piotra Błędowskiego określa, że „kluczowym jest, aby wsparcie udzielane seniorom miało charakter środowiskowy i personalny – było udzielane lokalnie, w miejscu zamieszkania osoby potrzebującej, z uwzględnieniem jej stanu zdrowia i zdolności psychofizycznych. Pozwala to na zaspokojenie potrzeb seniorów we własnym środowisku, bez konieczności kierowania do placówek udzielających całodobowej pomocy”.¹

Stworzony Program ośłonowy „Zaopiekowany Senior” na rok 2024 (zwany dalej także Programem) pozwala na udzielenie pomocy mieszkańcom Miasta Rybnika w wieku 60+, którzy mają problemy w codziennym funkcjonowaniu ze względu na stan zdrowia, prowadzących samodzielne gospodarstwa domowe lub mieszkających z osobami bliskimi,

¹System wsparcia osób starszych w środowisku zamieszkania – przegląd sytuacji, propozycja modelu. Synteza. Praca zbiorowa pod redakcją Barbary Szatur-Jaworskiej i Piotra Błędowskiego, Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich, Warszawa 2017, s. 6.

które nie są w stanie zapewnić im wystarczającego wsparcia w ich środowisku zamieszkania. Zaplanowane w ramach Programu działania obejmują:

- zapewnienie usług opiekuńczych w formie usług sąsiedzkich w celu zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych, podstawowej opieki higieniczno-pielęgnacyjnej,
- dostęp do tzw. „opieki na odległość”, która poprawi poczucie bezpieczeństwa oraz możliwość samodzielnego funkcjonowania osób starszych w miejscu ich zamieszkania.

Wymogiem formalnym, umożliwiającym korzystanie ze środków Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej w ramach Programu „Korpus Wsparcia Seniorów” na rok 2024 jest przyjęcie uchwałą rady miasta programu osłonowego, który wynika z art. 17 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

2. Diagnoza i uzasadnienie

Zgodnie z założeniami Programu „Korpus Wsparcia Seniorów” na rok 2024 możliwe do realizacji działania, które są zaplanowane także w niniejszym Programie, są odpowiedzią na wyzwania, jakie stawiają przed Polską zachodzące procesy demograficzne oraz są elementem polityki społecznej państwa w zakresie wsparcia działań na rzecz seniorów niesamodzielnym ze względu na wiek oraz stan zdrowia. Potrzebę wsparcia na rzecz seniorów widać także w Rybniku.

Tabela nr 1. Liczba mieszkańców Rybnika w wieku senioralnym w porównaniu do całkowitej liczby mieszkańców Rybnika.

Mieszkańcy	Rok 2020	Rok 2021	Rok 2022	Rok 2023
Kobiety ogółem	66 011	65 018	64 465	63 799
Kobiety 60+	19 443	19 455	19 637	19 814
Kobiety 60+ w stosunku do ogółu kobiet	29,46%	29,92%	30,46%	31,06%
Mężczyźni ogółem	61 404	60 402	59 840	59 130
Mężczyźni 65+	9 927	10 024	10 262	10 618
Mężczyźni 65+ w stosunku do ogółu mężczyzn	16,17%	16,59%	17,15%	17,96%
Ogółem kobiety i mężczyźni	127 415	125 420	124 305	122 929
Kobiety 60+ i mężczyźni 65+ łącznie	29 370	29 479	29 899	30 432
Seniorzy w stosunku do ogółu mieszkańców	23,05%	23,50%	24,05%	24,76%

Źródło: Wydział Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta Rybnika.

Dane statystyczne wskazują, iż w przeciągu czterech lat (2020-2023) odsetek osób w wieku senioralnym wśród mieszkańców Rybnika wzrósł z 23,05% do 24,76%. W przypadku kobiet odsetek w tym okresie zwiększył się z 29,46% do 31,06%, natomiast mężczyzn z 16,17% do 17,96%. Istotną informacją niezbędną do analizy tych danych jest fakt, że z uwagi na niedostępność danych dotyczących liczby mężczyzn w wieku 60+ w analizie statystycznej

ujęto dane dotyczące mężczyzn w wieku dotąd rozumianym jako senioralny, czyli 65+, a nie jak to wskazuje Program „Korpus Wsparcia Seniorów” na rok 2024, mężczyzn w wieku 60+. Niezależnie jednak od tego aspektu, widać tendencję wzrostową. Istotny wpływ ma z jednej strony spadek urodzeń, a z drugiej strony wydłużenie życia, przy jednoczesnym spadku liczby mieszkańców miasta, czyli proces zwany starzeniem się społeczeństwa.

W publikacji „Długofalowa Polityka Senioralna w Polsce na lata 2014-2020 w zarysie” dookreślono, iż obserwuje się postępujące wraz z wiekiem pogorszenie stanu zdrowia oraz zwiększenie występowania różnych chorób. Zauważono korelację występowania chorób z prowadzeniem niezdrowego stylu życia oraz występowaniem ubóstwa. „Niska aktywność ruchowa przekłada się na problemy z nadwagą wśród osób starszych, a w konsekwencji na postępujący rozwój chorób układu krwionośnego i ruchowego.”² Często występuje wielochorobowość, otępienie, cukrzyca, pogorszenie funkcji narządów zmysłów, upośledzenie zdolności poznawczej i osłabienie siły mięśniowej.

Dane wskazują, iż coraz więcej osób starszych może wymagać pomocy ze względu na stan zdrowia. W w/w publikacji wskazano, iż w przyszłości może spowodować to” konieczność organizacji zintegrowanej opieki, opartej na specjalistycznym podejściu geriatrycznym, a więc uwzględniającym trudności w zapamiętywaniu, dezorientację przestrzenną i czasową, niedosłuch, zaburzenia wzroku oraz obniżoną sprawność fizyczną i niewydolność krążeniową. Zdolność do samodzielnego zarządzania procesem leczniczym przez osoby starsze jest ograniczona i wymaga wsparcia instytucjonalnego.”³ Oprócz złego stanu zdrowia obserwuje się zjawisko e-wykluczenia, zmniejszenia więzi rodzinnych, osłabienia relacji międzyludzkich, nienadążania seniorów za rozwojem technologicznym w ich życiu codziennym, co z kolei sprzyja występowaniu poczucia alienacji i w konsekwencji prowadzi do zwiększonego odsetka stanów depresyjnych.

W ramach przyjętego uchwałą nr 715/XLIII/2021 Rady Miasta Rybnika Lokalnego Programu Opieki Wytchnieniowej dla Miasta Rybnika na lata 2021-2025 została przeprowadzona diagnoza dotycząca zapotrzebowania na różne usługi dla osób niepełnosprawnych. W dokumencie zauważono, iż rośnie odsetek osób starszych w Rybniku. W najbliższym czasie co czwarty mieszkaniec Rybnika, będzie osobą powyżej 60 roku życia. Oznacza to, że w stosunkowo niedługim czasie znacząco może wzrosnąć zapotrzebowanie na usługi wspierające dla rosnącej grupy seniorów, jak i na usługi przerwy wytchnieniowej dla ich opiekunów. Także „Polityka Społeczna Miasta Rybnika 2023+”, podkreśla, iż „Rybnik należy do stopniowo starzejących się miast, co wymaga podjęcia dodatkowych działań z zakresu polityki społecznej”.

W związku z rosnącym zapotrzebowaniem na usługi dla seniorów zamieszkujących w Rybniku podejmuje się szereg działań nastawionych na rozwój środowiskowych form wsparcia.

---

² Długofalowa Polityka Senioralna w Polsce na lata 2014-2020 w zarysie, Ministerstwo Pracy i Polityki Socjalnej, 2014, s.12.

³ tamże, s.12.

Obecnie w ramach oferty dla seniorów wyróżnia się przede wszystkim:

1) Domy pomocy społecznej

W przypadku konieczności całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, osobie niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych lub w innych formach, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej. Na terenie miasta funkcjonuje Miejski Dom Pomocy Społecznej, przy ulicy Żużłowej 25, posiadający 150 miejsc dla osób w podeszłym wieku i przewlekle somatycznie chorych. Mieszkańcy Rybnika kierowani są także do domów pomocy społecznej zlokalizowanych poza Rybnikiem.

2) Dzienny Dom Senior+

Placówka znajdująca się dotychczas przy ulicy Konarskiego 49 została utworzona w 2015 roku w ramach Programu „Senior-WIGOR”, następnie dofinansowana była w ramach Programu Wieloletniego „Senior+” na lata 2015-2020, a obecnie – 2021-2025. Od 1 stycznia 2024 roku placówka ta została przeniesiona do nowej siedziby przy ul. Mościckiego 15. Celem jej działalności jest zapewnienie wsparcia 30 seniorom (osobom nieaktywnym zawodowo w wieku 60+) przez umożliwienie korzystania z oferty prozdrowotnej, obejmującej usługi w zakresie aktywności ruchowej, a także oferty edukacyjnej, kulturalnej, rekreacyjnej i opiekuńczej. Placówka działa od poniedziałku do piątku w godzinach 8:00 – 16:00. Zadanie prowadzenia Dziennego Domu Senior+ zostało zlecone organizacji pozarządowej.

3) Kluby Seniora

Klub Senior+ Północ, przeznaczony dla 20 mieszkańców Rybnika w wieku 60+, został uruchomiony w ramach Programu Wieloletniego „Senior+” na lata 2015-2020. Natomiast Klub Senior Maroko-Nowiny, przy ulicy Floriańskiej 24 – dla 20 seniorów – powstał z projektu „System wsparcia rybnickich seniorów” w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Seniorzy w ramach klubów mogą skorzystać z oferty zapewniającej aktywne spędzanie czasu wolnego, celem jest zaktywizowanie i zaangażowanie seniorów w działania samopomocowe i na rzecz środowiska lokalnego. Zajęcia odbywają się 4 godziny dziennie przez 5 dni w tygodniu. Prowadzenie klubów zostało zlecone organizacjom pozarządowym.

Tabela nr 2. Liczba osób 60+ korzystających z ośrodków wsparcia dla osób starszych.

Osoby w wieku 60+	Rok 2020	Rok 2021	Rok 2022	Rok 2023
Dzienny Dom Senior+	26	34	35	36
Klub Senior+ Północ	163	116	70	86
Klub Senior Maroko-Nowiny	45	77	72	87

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Rybniku.

Dane przedstawione w tabeli nr 2 obrazują ilość osób korzystających z zajęć w ośrodkach wsparcia dla osób starszych w latach 2020-2023. Dane te – w zestawieniu z ilością miejsc w poszczególnych placówkach (Dzienny Dom Senior+ - 30 miejsc, Klub Senior+ - 20 miejsc,

Klub Maroko-Nowiny – 20 miejsc) wskazują, że liczba osób korzystających jest znacznie większa niż pierwotnie zakładano.

4) Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze

Usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dedykowane są tym osobom, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób, między innymi pomocy w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiece higienicznej, zaleconej przez lekarza pielęgnacji oraz w miarę możliwości, w zapewnieniu kontaktów z otoczeniem. Ośrodek Pomocy Społecznej w Rybniku zleca podmiotowi zewnętrznemu realizację usług opiekuńczych dla osób pozostających w środowisku.

Tabela nr 3. Liczba osób 60+ korzystających z usług opiekuńczych podstawowych.

Osoby w wieku 60+	Rok 2020	Rok 2021	Rok 2022	Rok 2023
Kobiety	110	81	91	99
Mężczyźni	31	21	22	20
Ogółem	141	102	113	119

Zródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Rybniku.

Tabela nr 3 wskazuje ilość osób korzystających z usług opiekuńczych podstawowych w latach 2020-2023. Dane wskazują, iż z usług opiekuńczych w roku 2020 korzystało 141 osób. W roku 2021 liczba osób zmalała, co może wiązać się z występowaniem pandemii COVID-19, by ponownie zacząć rosnąć w następnych latach.

Podobna sytuacja ma miejsce w przypadku usług opiekuńczych pielęgnacyjnych, gdzie również następuje spadek liczby osób korzystających z tego rodzaju wsparcia w latach 2021-2022, a w roku 2023 zapotrzebowanie na te usługi znów wzrasta. Szczegółowe dane obrazuje tabela nr 4.

Tabela nr 4. Liczba osób 60+ korzystających z usług opiekuńczych pielęgnacyjnych.

Osoby w wieku 60+	Rok 2020	Rok 2021	Rok 2022	Rok 2023
Kobiety	25	21	20	30
Mężczyźni	19	9	9	9
Ogółem	44	30	29	39

Zródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Rybniku.

Poniższe tabele nr 5 i 6 wskazują liczbę osób korzystających z usług specjalistycznych rehabilitacyjnych i specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w latach 2020-2023. Dane wskazują, iż z usług tych w roku 2020 korzystało odpowiednio 28 osób i 22 osoby, zaś w następnych latach 2021-2023 liczba osób malała, co można wiązać z występowaniem pandemii COVID-19 i ograniczeniami z nią powiązanymi.

Tabela nr 5. Liczba osób 60+ korzystających z usług specjalistycznych rehabilitacyjnych.

Osoby w wieku 60+	Rok 2020	Rok 2021	Rok 2022	Rok 2023
Kobiety	16	17	14	14
Mężczyźni	12	3	4	5
Ogółem	28	20	18	19

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Rybniku.

Tabela nr 6. Liczba osób 60+ korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Osoby w wieku 60+	Rok 2020	Rok 2021	Rok 2022	Rok 2023
Kobiety	15	13	10	13
Mężczyźni	7	4	3	0
Ogółem	22	17	13	13

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Rybniku.

Uzupełnieniem oferty w zakresie usług opiekuńczych będzie nowe rozwiązanie wprowadzone ustawą z 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz niektórych innych ustaw – w postaci usług sąsiedzkich świadczonych bezpośrednio w środowisku lokalnym, opisanych w niniejszym Programie (pkt 5, Moduł I), które będą realizowane w ramach Programu „Korpus Wsparcia Seniorów” na rok 2024.

5) Teleopieka i telemedycyna

W ramach projektu „W ochronie życia i zdrowia - teleopieka i telemedycyna dla mieszkańców Subregionu Zachodniego”, którego Ośrodek Pomocy Społecznej w Rybniku był partnerem, wprowadzono pomoc w formie opaski z przyciskiem SOS dla seniorów, poradnictwo psychologiczne oraz konsultacje lekarskie. Wsparciem tym w latach 2020-2023 objęto 125 osób starszych z terenu Rybnika (98 kobiet i 27 mężczyzn), w tym osoby z niepełnosprawnościami.

Wcześniej opieka na odległość dostępna była również w ramach projektu „Bezpiecznie we własnym domu”.

W latach 2022 i 2023 opieka na odległość zapewniona była także w ramach Programu ministerialnego „Korpus Wsparcia Seniorów”, o czym mowa poniżej w podpunkcie 7 lit. d, a przyjęcie niniejszego Programu umożliwi kontynuację tej formy opieki w roku 2024.

6) Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON)

W Rybniku osoby starsze, które posiadają orzeczenie o niepełnosprawności, mogą także korzystać ze wsparcia wynikającego z ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji

zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, które realizowane jest przy wykorzystaniu środków PFRON poprzez dofinansowanie do:

- likwidacji barier funkcjonalnych (architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się),
- zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny oraz przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.

Poniższe tabele przedstawiają dane dotyczące liczby osób, które w latach 2020-2023 skorzystały z wsparcia ze środków PFRON w Rybniku.

Tabela nr 7. Liczba osób 60+ korzystających ze wsparcia w likwidacji barier funkcjonalnych (architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się).

Osoby w wieku 60+	Rok 2020	Rok 2021	Rok 2022	Rok 2023
Kobiety	23	23	23	29
Mężczyźni	16	18	16	17
Ogółem	39	41	39	46

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Rybniku.

Tabela nr 8. Liczba osób 60+ korzystających z zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny oraz przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.

Osoby w wieku 60+	Rok 2020	Rok 2021	Rok 2022	Rok 2023
Kobiety	151	171	210	201
Mężczyźni	94	101	119	109
Ogółem	245	272	329	310

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Rybniku

7) Dodatkowa oferta dla seniorów finansowana ze źródeł zewnętrznych:

a) Program „Pakiet opieki wytchnieniowej”

Celem Programu „Pakiet opieki wytchnieniowej dla opiekunów osób zależnych”, uruchomionego przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Rybniku w roku 2018, było udzielenie kompleksowego wsparcia dla opiekunów osób zależnych w świadczeniu długotrwałej i bezpośredniej opieki nad dorosłym niesamodzielnym członkiem rodziny. Działania w okresie 2018-2019 finansowane były w ramach konkursu „Generator Innowacji. Sieci Wsparcia” realizowanego przez Towarzystwo Inicjatyw Twórczych „ę” z Warszawy, w ramach POWER 2014-2020, zaś od drugiego półrocza 2019 r. – realizowane były na podstawie przyjętego uchwałą nr 187/XIV/2019 Rady Miasta Rybnika Programu osłonowego w zakresie wsparcia dla opiekunów osób zależnych w Mieście Rybnik na lata 2019-2021 pt. „Pakiet opieki wytchnieniowej”.

W latach 2020-2021 do Programu dołączono dodatkowe wsparcie (skierowane do rodzin osób zależnych ze znacznym stopniem niepełnosprawności) w formie specjalistycznego poradnictwa nauki podnoszenia kompetencji pielęgnacyjnych / rehabilitacyjnych /

dietetycznych, realizowanego w domu osoby zależnej, finansowanego ze środków Funduszu Solidarnościowego w ramach programu ministerialnego „Opieka wytchnieniowa”. Działania tego komponentu nie były skierowane wyłącznie do osób starszych, jednak obejmowały wiele osób z tej grupy.

Od 2022 roku Program Ministra Rodziny i Polityki Społecznej „Opieka wytchnieniowa” obejmuje wyłącznie działania z zakresu opieki dziennej i całodobowej, bez możliwości objęcia finansowaniem specjalistycznego poradnictwa i w tej formie program był realizowany przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Rybniku.

W roku 2023 złożono wniosek o finansowanie opieki wytchnieniowej dla opiekunów osób zależnych w formie dziennej i całodobowej na rok 2024 ze środków Programu „Opieka wytchnieniowa” – edycja 2024.

Tabela nr 9. Liczba osób 60+ korzystających z Programu „Opieka wytchnieniowa” – opieka całodobowa.

Osoby w wieku 60+	Rok 2020	Rok 2021	Rok 2022	Rok 2023
Kobiety	0	0	20	33
Mężczyźni	0	0	16	17
Ogółem	0	0	36	50

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Rybniku

Tabela nr 10. Liczba osób 60+ korzystających z Programu „Opieka wytchnieniowa” – opieka dzienna.

Osoby w wieku 60+	Rok 2020	Rok 2021	Rok 2022	Rok 2023
Kobiety	0	0	9	16
Mężczyźni	0	0	4	9
Ogółem	0	0	13	25

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Rybniku

Dane przedstawione w tabelach wskazują na stale rosnące zapotrzebowanie na usługi w ramach Programu „Opieka wytchnieniowa”. Odpowiada to realiom codziennego życia - seniorzy wymagający stałej opieki osoby drugiej, pozostają pod opieką najbliższych członków rodziny, którzy wymagają wsparcia w tym trudnym zadaniu łączenia życia zawodowego, rodzinnego i opieki nad osobą zależną.

b) Program „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością”

Program „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”, który w roku 2024 zmienił nazwę na „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością”, adresowany jest do osób z niepełnosprawnościami posiadających orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności. Działania te są skierowane także do osób starszych, które mają możliwość skorzystania z pomocy asystenta m.in. przy wykonywaniu codziennych

czynności, czy podejmowaniu aktywności społecznej. Program ten realizowany był w Rybniku w latach 2020–2023. W roku 2023 złożono wniosek o finansowanie ze środków Programu „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” – edycja 2024 i w oparciu o te środki działania będą kontynuowane.

Tabela nr 11. Liczba osób korzystających z Programu „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”.

Osoby w wieku 60+	Rok 2020	Rok 2021	Rok 2022	Rok 2023
Kobiety	16	6	9	18
Mężczyźni	9	3	2	5
Ogółem	25	9	11	23

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Rybniku.

Przedstawione powyżej dane pokazują, że wyłączając czas pandemii COVID-19, zapotrzebowanie na usługę asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnością również wzrasta, co dodatkowo potwierdza bardzo duża ilość wniosków przyjętych na 2024 rok.

c) Rybnicki Telefon Seniora.

Jest to miejska linia telefoniczna dla seniorów, prowadzona przez rybnickich seniorów-wolontariuszy, którzy udzielają informacji na temat działań dla osób starszych w Rybniku oraz udzielają wsparcia w sytuacji osamotnienia. Telefon został uruchomiony w ramach projektu „Halo Aktywni 60+” realizowanego z Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, Działanie 4.3.

Tabela nr 12. Liczba osób korzystających Rybnickiego Telefonu Seniora.

Osoby w wieku 60+	Rok 2020	Rok 2021	Rok 2022	Rok 2023
Ogółem	brak danych	406	324	239

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Rybniku

Powyższe dane pokazują, że największe zapotrzebowanie na tego typu wsparcie było w czasie pandemii COVID-19, a wraz z likwidacją obostrzeń z nią związanych seniorzy wrócili do bezpośrednich kontaktów interpersonalnych (spotkania w klubach seniora, wizyty w urzędach, spotkania towarzyskie i inne aktywności), podczas których otrzymywali potrzebne wsparcie.

d) Program „Korpus Wsparcia Seniorów”

Program ten realizowany jest od roku 2022. Zastąpił on wcześniejszy Program „Wspieraj Seniora”, który zakładał pomoc w dostarczeniu niezbędnych produktów do domu seniora i załatwieniu spraw poza domem, by ograniczyć konieczność wychodzenia osób starszych na zewnątrz podczas pandemii COVID-19. Program ten, finansowany ze środków ministerialnych, realizowany był od 20 października 2020 roku do końca 2021 roku, jednakże w ramach środków własnych Miasta Rybnika pomoc seniorom udzielana

była już od początku pandemii. Od 2022 roku program przybrał nazwę „Korpus Wsparcia Seniorów” jako dotacja celowa z budżetu państwa. W latach 2022 i 2023 zakładał on dwa moduły:

Moduł 1: Organizacja wolontariatu na rzecz seniorów (w tym zakresie m. in. funkcjonował Punkt Informacji Senioralnej),

Moduł 2: „Opieka na odległość” - opaski SOS.

Tabela nr 13. Liczba osób korzystających z Punktu Informacji Senioralnej.

Osoby w wieku 60+	Rok 2020	Rok 2021	Rok 2022	Rok 2023
Kobiety	58	96	133	154
Mężczyźni	39	41	72	98
Ogółem	97	137	205	252

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Rybniku.

Tabela nr 14. Liczba osób korzystających z „opieki na odległość” w ramach „Korpusu Wsparcia Seniorów”.

Osoby w wieku 60+	Rok 2020	Rok 2021	Rok 2022	Rok 2023
Kobiety	0	0	150	133
Mężczyźni	0	0	58	49
Ogółem	0	0	208	182

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Rybniku.

Przedstawione dane dowodzą znacznego zainteresowania w/w formami wsparcia osób 60+ i potrzeby kontynuowania ich w następnych latach. Zarówno możliwość otrzymania kompleksowej informacji i wsparcia, jak i opaski bezpieczeństwa, czyli narzędzia do świadczenia „opieki na odległość”, są dla seniorów istotnym elementem zwiększającym poczucie bezpieczeństwa i komfort życia, szczególnie dla tych spośród nich, którzy mieszkają samotnie.

Ministerialny Program „Korpus Wsparcia Seniorów” na rok 2024 przewiduje oprócz kontynuacji opieki na odległość, o której mowa powyżej, a której realizacja warunkowana jest przyjęciem niniejszego Programu, także nową formę wsparcia dla seniorów w postaci usług sąsiedzkich, opisanych poniżej w ust. 3, 4 i 5.

W celu realizacji działań w zakresie przewidzianym w ww. programie ministerialnym w roku 2024 zostanie złożone stosowne zapotrzebowanie na środki finansowe.

3. Cel

Celem Programu jest wsparcie rybnickich seniorów 60+, którzy mają problemy z samodzielnym funkcjonowaniem ze względu na stan zdrowia poprzez:

- umożliwienie seniorom kontynuacji korzystania z usługi „opieki na odległość”, która poprawi ich poczucie bezpieczeństwa oraz da możliwość samodzielnego funkcjonowania w miejscu zamieszkania,
- uzupełnienie wachlarza usług oferowanych seniorom o nową formę, jaką jest świadczenie codziennej pomocy w miejscu zamieszkania w formule usług sąsiedzkich dla seniorów zgodnie ze zdiagnozowanymi potrzebami.

4. Grupa docelowa Programu

Grupą docelową Programu są seniorzy - mieszkańcy Miasta Rybnika w wieku 60+, którzy mają problemy z samodzielnym funkcjonowaniem ze względu na stan zdrowia, prowadzący samodzielne gospodarstwa domowe lub mieszkający z osobami bliskimi, które nie są w stanie zapewnić im wystarczającego wsparcia, którzy będą korzystać z pomocy sąsiedzkiej w miejscu zamieszkania lub będą mieć dostęp do opieki na odległość.

Do Programu kwalifikować będą pracownicy socjalni na podstawie:

- zgłoszeń przez ogólnopolską infolinię dla osób starszych,
- bezpośredniego kontaktu seniora z Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Rybniku (zarówno telefonicznego, jak i osobistego),
- zgłoszeń z innych instytucji udzielających wsparcia w/w grupie.

5. Działania

W ramach Programu realizowane będzie wsparcie skierowane do seniorów w ramach dwóch modułów, które wynikają z Programu „Korpus Wsparcia Seniorów” na rok 2024:

- Modułu I, pozwalającego na udzielenie wsparcia seniorom w miejscu zamieszkania poprzez zapewnienie usług sąsiedzkich dla 20 seniorów.
- Modułu II, mającego na celu poprawę bezpieczeństwa oraz możliwości samodzielnego funkcjonowania w miejscu zamieszkania osób starszych przez dostęp do tzw. „opieki na odległość” poprzez zakup usługi wsparcia w postaci opasek bezpieczeństwa wraz z obsługą systemu, adresowanej do 200 osób.

Zadania realizowane w ramach Programu:

Zadanie 1. Organizacja wsparcia w ramach MODUŁU I

- a) Weryfikacja zgłoszeń seniorów zgłaszających się po pomoc poprzez ogólnopolską infolinię lub bezpośrednio do Ośrodka Pomocy Społecznej w Rybniku przez pracowników socjalnych oraz koordynacja działania.
- b) Uruchomienie i realizacja usług sąsiedzkich obejmujących pomoc w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych, podstawową opiekę higieniczno-pielęgniacyjną (tylko formy wsparcia niewymagające specjalistycznej wiedzy i kompetencji) oraz, w miarę potrzeb i możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem.

Zadanie 2. Organizacja wsparcia w ramach MODUŁU II

- a) Weryfikacja zgłoszeń seniorów zgłaszających się po pomoc poprzez ogólnopolską infolinię lub bezpośrednio do Ośrodka Pomocy Społecznej w Rybniku przez pracowników socjalnych.
- b) Ustalenie przez pracownika socjalnego przy współpracy z seniorem zakresu wsparcia i terminów świadczenia usługi wsparcia.
- c) Przeszkolenie seniora z zakresu możliwości technicznych opieki nad odległość.
- d) Nadzór pracownika socjalnego nad realizacją wsparcia.

Zadanie 3. Obsługa Programu

- a) Promocja działań w środowisku lokalnym.
- b) Koordynacja, monitoring, rozliczenie i sprawozdawczość Programu zgodnie z przepisami.

6. Okres realizacji Programu

Program będzie realizowany w terminie od dnia 1 stycznia 2024 roku do dnia 31 grudnia 2024 roku.

7. Finansowanie Programu

Środki na realizację Programu będą pochodzić z dotacji celowej budżetu państwa z Programu Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej pn. Program „Korpus Wsparcia Seniorów” na rok 2024. Zaangażowane zostaną także środki własne w wysokości 20% zadania. Program będzie realizowany wyłącznie w przypadku otrzymania w/w środków zgodnie ze złożonym do Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego zapotrzebowaniem. W okresie od 1.01.2024 roku do czasu otrzymania środków zewnętrznych działania realizowane są w ramach struktury Ośrodka Pomocy Społecznej w Rybniku bez ponoszenia dodatkowych kosztów.

8. Sprawozdawczość

Sprawozdanie z realizacji Programu zostanie ujęte w sprawozdaniu z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Rybniku i zamieszczone w Biuletynie Informacji Publicznej Ośrodka. Będzie ono uwzględniać między innymi:

- liczbę osób objętych wsparciem w ramach Programu;
- koszt realizacji pomocy.

Rozliczenie środków przyznanych w ramach Programu „Korpus Wsparcia Seniorów” zostanie przekazane do Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego zgodnie z wymogami w/w Programu.